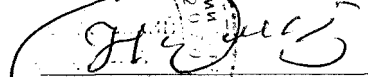

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет
Кафедра етики, естетики та культурології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник
декана
філософського факультету
Дмитро НЕДІПА

«31» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	033 Філософія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Філософія
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	VI
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Маслікова Ірина Ігорівна, д.ф.н., доц., завідувач кафедри етики, естетики та культурології; Гриценко Валентина Степанівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. («31» 08 2022р.

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» _____ 20__ р.

КИЇВ – 2021

Розробники: Маслікова Ірина Ігорівна, д.ф.н., доц., завідувач кафедри етики, естетики та культурології; Гриценко Валентина Степанівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Затверджено

«27» серпня 2021 р.

Зав. кафедри етики, естетики та культурології

 (Ірина МАСЛІКОВА)

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» серпня 2021 року

Пролонговано на 2022-2023 н.р. Протокол № 2 від 31.08.2022 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни. Метою 1-ї частини курсу «*Моральні проблеми сучасності*» є ознайомлення студентів з базовими етичними концептами сучасної етики, за допомогою яких відбуваються спроби розв'язання моральних колізій в сучасних соціальних практиках. Метою 2-ї частини курсу «*Естетичні проблеми сучасності*» є формування цілісного уявлення про константність естетичного у саморозвитку людини й тим самим – у створенні та функціонуванні культури, розуміння естетичних проблем сучасності як вияву духовної суттєвості періоду, реалізованої у різноманітних, переважно новаційних, художньо-естетичних феноменах.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення даного курсу студенти повинні мати базові знання з обов'язкових курсів навчальних дисциплін «Етика» та «Естетика», **знати** сутнісні засади естетичного, чинники і закономірності естетичної діяльності, історичні особливості її розвитку, основні методи аналізу естетичних процесів і явищ, у т.ч. філософсько-антропологічні, філософії культури та соціології культури.
2. **Вміти** інтерпретувати інформацію щодо феномену моралі та моральних відносин; застосовувати основні філософські терміни, категорії та класифікації в аналізі моральних проблем сучасності; виокремлювати та інтерпретувати естетичні процеси і феномени; застосовувати в аналізі художньо-естетичних явищ основні поняття і класифікації естетики; виявляти сучасні тенденції художньо-естетичного розвитку та розкривати їх соціокультурні чинники.
3. **Володіти елементарними навичками** збирання та узагальнення інформації; експертного ставлення до моральних та естетичних процесів і явищ; порівняльного аналізу; використання іншомовних фахових етичних, естетичних та естетико-культурологічних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: курс «Морально-естетичні проблеми сучасності» належить до переліку дисциплін вільного вибору студента та викладається у II семестрі III курсу бакалавріату. Перша частина курсу «*Моральні проблеми сучасності*» знайомить студентів із особливостями сучасного соціально-етичного дискурсу, предметом якого виступає суспільна мораль. Особлива увага приділяється аналізу консеквенціалістської та деонтологічної етики, які надають обґрунтування моральних рішень щодо проблем соціальних практик в апеляції до ідей «спільного блага» та «прав людини». Звернення до гострих моральних проблем сучасної політичної практики (етична оцінка політичних інститутів та процедур прийняття рішень, етична легітимація різних форм насилля та покарання, державний патерналізм, відстоювання прав людини та прав інших істот, космополітизм або комьюніті як кращі форми гідного та благого життя), економічної практики (велферим в оцінці доходів та витрат суспільства, ВВП та оцінка загального благополуччя та добробуту, Індекс розвитку людського потенціалу, справедливість розподілу та перерозподілу, соціальна відповідальність як втілення моральних вимог суспільства до колективних суб'єктів) та соціокультурної практики (зобов'язання щодо підтримки функціонування та розвитку сфери культури, творчих, освітніх та наукових культурних інститутів, виховання добропорядних громадян, чесноти в професійній діяльності, чесноти та розвиток людини) засвідчує практичну спроможність зазначених концептів. Друга частина дисципліни «*Естетичні проблеми сучасності*» знайомить студентів зі специфікою сучасного етапу естетичного розвитку, особливостями сучасної естетосфери як простору художньо-естетичних новацій, закономірностями їх соціокультурного функціонування. Визначається актуальна естетична проблематика, пов'язана з новітніми тенденціями естетичного розвитку, принципи, методологія та основні напрямки їх аналізу. З'ясовується залежність мистецтва від

процесів людського саморозвитку, роз'яснюються чинники актуальних художніх новацій, феномени домінанти виду мистецтва та суспільного попиту на певний художній продукт. Системно формуються відповідна поняттєво-категоріальна компетентність, навички самостійного естетичного аналізу.

4. **Завдання (начальні цілі)** – дослідження основних тем сучасних соціально-етичних дискусій для демонстрації можливостей розв'язання моральних проблем політичної, економічної та соціокультурної практик; надання цілісної системи знань про актуальну естетичну проблематику як віддзеркалення сучасного стану розвитку мистецтва, що, у свою чергу, відображує духовні інтенції сучасника; про методи аналізу сучасних естетичних феноменів, процедури художньо-естетичної компаративістики, існуючі художньо-естетичні типології. В результаті опанування даної дисципліни студенти мають, спираючись на засвоєні знання, набути навичок експертного бачення сучасних моральних та естетичних процесів і явищ, їх самостійного аналізу.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.

ФК 5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

ФК 7. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки

ФК 12. Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності.

ФК 14. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1.знати; 2.вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток підсумкової оцінки дисципліни	у з
Код	Результат навчання				
	Знати:				
1.1	Базові концепти сучасної консеквенціалістської та деонтологічної етики у дослідженні моральних проблем соціальних практик	лекція, самостійна робота	дискусії, письмова контрольна робота	10	
1.2	основні моральні колізії політичної, економічної та соціокультурної практик та	лекція, семінар, самостійна робота	Дискусій, усні відповіді, презентація	10	

	шляхи їхнього розв'язання		самостійної роботи, конспект першоджерел, письмова контрольна робота	
1.3	фундаментальні засади естетики як метатеорії мистецтва та основні концепти розуміння творчості як способу людської самореалізації	лекція, семінар, самостійна робота	усна доповідь, дискусія, письмова контрольна робота, конспект першоджерел	10
1.4	особливості постмодерного етапу розвитку світової художньої культури та роль естетичного в семіотиці сучасних культурних явищ, художньо-естетичні форми акціонізму та значущі явища сучасного естетичного простору	лекція, семінар, самостійна робота	усна доповідь, дискусія, письмова контрольна робота	10
	Вміги:			
2.1	працювати з фаховими етичними та естетичними джерелами, узагальнювати інформацію у відповідності до поставлених навчальних задач, демонструвати знання літератури з навчального курсу	семінар, самостійна робота	усна доповідь, презентація самостійної роботи, письмова контрольна робота	10
2.2	систематизувати отримані знання, обґрунтовувати висновки, розвиваючи власну етичну та естетичну компетентність	семінар, самостійна робота	усна доповідь, коментування першоджерел, підсумкова контрольна робота	10
2.3	встановлювати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людини і мистецтва, пояснювати чинники формування та розвитку естетичної складової культури	семінар, самостійна робота	усна доповідь, дискусія, презентація самостійної роботи, письмова контрольна робота	10
2.4	формувати власну позицію щодо естетичних та етичних реалій; вести полеміку з питань естетичного характеру культурних феноменів	самостійна робота, семінар	усна доповідь, дискусія, презентація самостійної роботи	10
	Комунікація:			
3.1	презентувати результати самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій	семінар, самостійна робота	усні доповіді, дискусії, презентація самостійної роботи	5
3.2	Дискутувати з приводу моральних проблем сучасності та з питань естетичного характеру культурних феноменів, оперуючи естетичними поняттями та	семінар, самостійна робота	дискусія, конспектування та коментування першоджерел	10

	категоріями			
	Автономність та відповідальність			
4.1	самостійно здійснювати пошук фахових естетичних джерел, критично їх опрацьовувати, володіючи навичками обробки, аналізу та узагальнення наукової інформації	самостійна робота	усні доповіді, дискусії, презентація самостійної роботи	5

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
	Програмні результати навчання										
ПРН 2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію	+		+						+		
ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики					+	+			+		+
ПРН 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.	+	+	+	+		+	+			+	
ПРН 13. Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати						+		+		+	+
ПРН 15. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності								+		+	

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема, **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1-1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** - результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1-1.4, 2.1- 2.4, 3.1- 3.2, 4.1 –18 / 30 балів
2. **Самостійна робота (конспект текстів):** РН 1.2-1.3, 2.2, 3.2 – 6 / 10 балів
3. **Самостійна робота (есе):** РН 1.2, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1 –24 / 40 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (робота з текстами, дослідження цінностей, написання тексту рекомендацій). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в

письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1-1.4, 2.1-2.3 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем 1-ї частини курсу з березня до середини квітня	«3» x 3 = 9	«5» x 3 = 15
	До тем 2-ї частини курсу з середини квітня до початку червня	«3» x 3 = 9	«5» x 3 = 15
Самостійна робота	Конспекти першоджерел до 1-ї частини курсу (Дивись додаток самостійної роботи студента) Термін виконання – до кінця лютого	«1» x 3 = 3	«1» x 5 = 5
	Конспекти першоджерел до 2-ї частини курсу (Дивись додаток самостійної роботи студента) Термін виконання – до кінця квітня	«1» x 3 = 3	«1» x 5 = 5
	Есе до 1-ї частини курсу (Дивись Додаток самостійної роботи студента) Термін виконання роботи до середини квітня	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	Есе та рецензія на проект арт-акціонізму (Дивись додаток самостійної роботи студента) Термін виконання роботи – до кінця травня	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

Підсумкова контрольна робота	Контрольна робота виконується після закінчення 1-ї та 2-ї частин курсу	«6» x 2 = 12	«10» x 2 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни	3	60	100

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.

4 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

3 бали – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, має у відповіді суттєві неточності.

2 бали – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

2 бали – доповнення змістовне;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

3. Конспект першоджерел:

1 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями;

0 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень.

4. Самостійна робота.

20-16 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість;

15-11 балів – студент достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації у поясненнях; в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність ; допускаються несуттєві неточності;

10-6 балів – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні запропонованих завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу; робота містить суттєві неточності;

5-0 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань; має суттєві помилки в роботі, демонструє несамостійність у виконанні завдань.

5. Підсумкова письмова робота

10-9 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст оставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє у письмовій роботі самостійність, достовірність, незаангажованість;

8-7 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст запропонованого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє у письмовій роботі самостійність та достовірність; допускаються несуттєві неточності;

6-5 балів – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу; робота містить суттєві неточності;

4-0 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань; має суттєві помилки в роботі, демонструє несамостійність у виконанні завдань.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу та виконання самостійних робіт

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	сам. роб.
Частина 1 . «Моральні проблеми сучасності»				
1	Тема 1. Способи осмислення суспільної та індивідуальної моралі в сучасному етичному дискурсі	4		2
2	Тема 2. Етична оцінка соціальних практик: сучасна етика чесноти	4		2
3	Тема 3. Етична оцінка соціальних практик: консеквенціалістська етика спільного блага	4		2
4	Тема 4. Етична оцінка соціальних практик: деонтологічна етика прав та обов'язків	3		2
5	Тема 5. Моральні проблеми політичної практики		2	6
6	Тема 6. Моральні проблеми економічної практики		2	8
7	Тема 7. Моральні проблеми соціокультурної практики		2	6
8	Індивідуальна самостійна робота (Есе «Чому хороші люди чинять злочини»)			10
9	Підсумкова контрольна робота		1	
Частина 2 . «Естетичні проблеми сучасності»				
10	Тема 8. Теоретико-методологічні засади вивчення естетичного як константи соціокультурного розвитку	2		4
11	Тема 9. Феномен креативного простору	2	2	4

12	Тема 10. Гра як культурно-естетичний феномен	2		4
13	Тема 11. Акціонізм як мистецтво дії	2	2	4
14	Тема 12. Фотографія у сучасному візуалізованому світі	2		2
15	Тема 13. Естетика речі у суспільстві споживання	2	2	4
16	Тема 14. Мода як візуальна комунікація	2		2
17	Тема 15. Реклама як семіотичний простір	1		4
18	Індивідуальна самостійна робота: 1)написання ессе; 2) рецензія на проект арт-акціонізму			10
19	Підсумкова контрольна робота		1	
	ВСЬОГО	30	14	76

Загальний обсяг - 120 год., у тому числі:

лекції – 30 год.;

семінар – 14 год.;

самостійна робота - 76 год.

Рекомендована література:

Основна:

1. Етика. Естетика: навч. посібник / за наук. ред. Панченко В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2014
2. Маслікова І.І. У пошуках спільного блага: етичні колізії соціальних практик. Монографія. – К.: «Міленіум», 2018
3. Прикладна етика: навч. посібник / за наук. ред. Панченко В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2012
4. Рогожа М.М. Соціальна мораль: колізії мінімалізму. Монографія. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2009
5. Mackie J.L. Ethics. Inventing right and wrong. London: Penguin Books, 1990
6. McCormick Of three minds. Essays in Ethics: the Political, the Social, the Global. Lviv: Ukrainian Catholic University Press, 2014
7. Suikkanen J. This is Ethics. An introduction. Oxford: Wiley Blackwell, 2015
8. Баранова Н. Естетичне як сфера співвіднесення людини зі світом культури. <http://dspace.nbul.gov.ua>1...
9. Борисенко А. Симулякр як універсальний знак віртуальної реальності visnukfc.dp.ua/index.php/P...
10. Залужна А.Є. Естетична проблематика у філософському дискурсі Київської світоглядно-антропологічної школи. Confcontact.com/2013-specproekt/ffb_zaluzhna.htm
11. Консюмеризм у сучасному мистецтві artarsenal.in.ua/education/proekt/publicna-dyskusiya-konsumeryzm-u-suchasnomu-mystetstvi/
12. Пономаренко Ю.В. Антропологічні та етико-естетичні детермінанти глобалізації культури. <http://dspace.onua.edu.ua>handle
13. Сторіжко Л.В. Творчість як самотворення людини. VKPI_fpp_2011_2_30.pdf

Додаткова:

1. Аренд Х. Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла. / пер. з англ. К.: Дух і літера, 2021
2. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / пер. з англ. О. Буценка. К.: Дух і літера, 2014

3. Бауман З., Донскіс Л. Плинне зло. Життя без альтернатив / пер. з англ. К.: Дух і літера, 2017
4. Лібералізм. Ліберальна традиція політичного мислення від Джона Локка до Джона Роулза: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий, пер. з англ. К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2009.
5. Зімбардо Ф. Ефект Люцифера. Чому хороші люди чинять зло / пер. з англ. К.: Якабоо Publishing, 2017
6. Ломанн Г. Права людини між мораллю та правом. Філософія прав людини / пер. з нім. 2-ге вид. К.: Ніка-Центр, 2012
7. Макінтайр Е. Після чесноти: дослідження з теорії моралі / пер. з англ. К.: Дух і літера, 2002
8. Ролз Дж. Теорія справедливості / пер. з англ. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001.
9. Adams R.M. A theory of virtue. Excellence in being for the Good. Oxford: Clarendon Press, 2013
10. Baron M., Pettit Ph., Slote M. Three Methods of Ethics. 3th printing. Oxford: Blackwell Publishers Ltd., 1999
11. Boone B. 101 Ethics 101. Avon: ADAMS MEDIA, 2017
12. Cahn S., Markie P. Ethics. History, Theory, and Contemporary Issue. Oxford: Oxford University Press, 1998
13. Consequentialism / edited by Stephen Darwall. Oxford: Blackwell Publishing, 2003
14. Deontology/ edited by Stephen Darwall. Oxford: Blackwell Publishing, 2003
15. Morality and Moral Controversies: Readings in Moral, Social, and Political Philosophy 10th Edition by Steven Scalet (Editor), John Arthur (Editor) Routledge, 2019
16. Nussbaum M.C. Creating Capabilities. The Human Development Approach. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 2013
17. Singer P. Practical Ethics. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 1999
18. The Ethical Life: Fundamental Readings in Ethics and Moral Problems 4rd Edition Oxford: Oxford University Press, 2018
19. Values and Ethics for the 21st Century. BBVA, 2012 <https://www.bbvaopenmind.com/wp-content/uploads/2012/01/BBVA-OpenMind-Book-2012-Values-and-Ethics-for-the-21st-Century.pdf>
20. Virtue Ethics / edited by Stephen Darwall. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.
21. Virtues and Vices and Other Essays in Moral Philosophy. Oxford: Clarendon Press, 2002
22. Акціонізм (хепенінг, рольова гра). readbookz.net/book/187/6785.html
23. Антоненко І.В. Феномен «сквотингу» як засіб розвитку креативної індустрії. <https://er.knutd.edu.ua/handle>
24. Бавикіна В.М. Генеза політичного акціонізму як соціокультурного феномену <http://visnyk-psp.kpi.ua/do...>
25. Барт Р. Система моди. Статті з семіотики культури. yanko.lib.ru/ann/barthes-systeme_de_la_mode-a.htm
26. Барт Р. Від твору до тексту. ygoodz.blogspot.com/2012/11/blog-post.html
27. Барт Р. Смерть автора // Вибране. Семіотика. Поетика. nemaloknig.net/read-409259/?page=1#booktxt
28. Барт Р. Camera Lucida. Нотування фотографії.- МОКСОР, moksop.org, 2022. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/camera/
29. Беньямін Вальтер. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності. chtivo.org/ua/authors/Venja...
30. Бодріяр Жан. Символічний обмін і смерть. ukrlib.com.ua/world/printitzip.php?tid=2266
31. Герус О.І. Реклама як соціокультурне поле: дискурсивна складова. <https://core.ac.uk>

32. Гончаренко Д. Перформанс-арт як явище культури постмодернізму артпртпн _2013_5_53.pdf
33. Зінченко Н.О. Жан Бодрійяр про рекламу та споживання. vestnikzgia.com.ua/article/view/22725
34. Злобіна Тамара, Радинський Олексій. Контемпораріарт та актуальне мистецтво commons.com.ua/uk/kontemporariart-ta-aktualne-mistets/
35. Капроу Аллан. Провсе. <https://syg.ma/@paranteza/obovsiom-allana-kaprou>
36. Ліщинська О.І. Образ сучасного героя: репрезентації в царині українського актуального мистецтва apfs.onua.edu.ua/index.php/APFS/article/view/786/424
37. Міся свободи. Гайд по українських сквотах. <https://zaborona.com/mistsia-svob>
38. Сонтаг Сьюзен. Про фотографію. fenzin.org/book/31579
39. Стратонова Н. Самоідентифікація особистості у віртуальному просторі гри. <http://ep3.nuwm.edu.ua/Ст...>
40. Перформативність та мистецтво взаємодії – нові ракурси сучасної художньої творчості <https://m.youtube.com/watch>
41. Тіло художника. Публіка як тіло (повне відео лекції М. Абрамович у Києві) realist.online/amp/life/organ...
42. Тіло як реальність у знаковій системі екранної культури та сексуальність як ідеологія <https://www.culturology.academy/tilo-yak-realnist-u-znakovij-sistemi...>